

4 - Odszkodowanie

W jaki sposób można dochodzić naprawienia szkody od sprawcy? (np. w czasie procesu, w drodze dochodzenia roszczenia cywilnego, w postępowaniu adhezyjnym)

Obowiązujące przepisy umożliwiają każdej osobie, która uważa się za ofiarę:

- wniesienie pozwu adhezyjnego do sędziego śledczego, który prowadzi sprawę (*se constituer partie civile devant le juge d'instruction chargé du dossier*);
- złożenie wniosku o zastosowanie środków tymczasowych (*action en référé*) lub wytoczenie powództwa przed sąd cywilny orzekający co do istoty sprawy (*action devant le juge civil au fond*).

1) Istnieją różne sposoby wniesienia sprawy cywilnej do sądu orzekającego w sprawach karnych:

– przez **oskarżenie posiłkowe subsydiarne (*l'action*)** – w przypadku odmowy wszczęcia postępowania lub jego umorzenia przez prokuraturę (skutkuje ono wszczęciem postępowania karnego).

Istnieją dwie możliwości:

- ***citation directe* (bezpośrednie wezwanie domniemanego sprawcy do stawiennictwa przed sądem)** (w przypadku wykroczeń lub występków);
- **wytoczenie powództwa adhezyjnego** (w przypadku występków lub zbrodni);

– przez **oskarżenie posiłkowe uboczne (*l'intervention*)**, jeżeli wszczęto już postępowanie karne;

– przez wytoczenie **powództwa adhezyjnego**.

Czynności tej można dokonać na rozprawie, ale również przez wysłanie wniosku do prezesa sądu poprawczego (*tribunal correctionnel*) przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru lub faksem; ofiara musi wskazać we wniosku chęć wytoczenia powództwa adhezyjnego i kwotę żądanego odszkodowania. Czynności tej można dokonać również za pośrednictwem adwokata.

2) Powództwo cywilne przed sąd orzekający w sprawach cywilnych można wytoczyć zgodnie z przepisami ogólnymi w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Jeżeli ofiara postanowi zwrócić się do sądu orzekającego w sprawach cywilnych w celu uzyskania naprawienia szkody, nie może później zwrócić się do sądu orzekającego w sprawach karnych. Jeżeli jednak ofiara postanowi zwrócić się najpierw do sądu orzekającego w sprawach karnych, może później skierować sprawę do sądu orzekającego w sprawach cywilnych.

Sąd zobowiązał sprawcę do wypłacenia mi odszkodowania/zadośćuczynienia. Jak mam skłonić sprawcę do wypłaty odszkodowania?

W razie trudności z uzyskaniem zasądzonej kwoty ofiara może wnieść o wszczęcie cywilnego postępowania egzekucyjnego, zwracając się do komornika sądowego. Wniosek należy wysłać pocztą do prezesa sądu wielkiej instancji (*tribunal de grande instance*) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania skazanego lub, jeżeli skazany został pozbawiony wolności, do prezesa sądu wielkiej instancji, w którego okręgu znajduje się zakład karny, w którym przebywa osadzony. Zajęciu podlegają:

- część wynagrodzenia pozostawiona do dyspozycji skazanego;
- środki zgromadzone na rachunku bankowym;
- niektóre rzeczy należące do skazanego.

Jeżeli sprawca nie wypłaci mi odszkodowania, czy mogę uzyskać zaliczkę od Skarbu Państwa? Na jakich warunkach mogę skorzystać z mediacji?

Jeżeli skazany dobrowolnie nie wypłaci zasądzonej kwoty, ofiara może zwrócić się do biura ds. pomocy ofiarom przestępstw w windykacji zasądzonych kwot (service d'aide au recouvrement des victimes d'infractions, SARVI). Ofiara musi jedynie udowodnić, że sąd wydał prawomocne orzeczenie w sprawie karnej (bez możliwości wniesienia środka zaskarżenia), w którym orzekł obowiązek naprawienia szkody.

Wstępując w miejsce zobowiązanego, SARVI wypłaca ofierze całą zasądzoną kwotę do wysokości 1 000 EUR; jeżeli zasądzona kwota przewyższa tę sumę, SARVI wypłaca zaliczkę w wysokości 30% tej kwoty, która nie może jednak przekraczać 3 000 EUR. Po wypłaceniu zaliczki SARVI uiszcza pozostałą część należnej kwoty w zależności od środków, które zdoła uzyskać od skazanego.

Aby zwrócić się do SARVI, ofiara musi uzyskać formularz wniosku o pomoc w windykacji zasądzonej kwoty w sądach wielkiej instancji (punkt kompleksowej obsługi sekretariatu, sekretariat sędziego ds. ofiar, biuro ds. wykonywania orzeczeń, biuro ds. pomocy ofiarom) lub w ośrodkach pomocy prawnej, punktach porad prawnych, urzędach miasta itd., które następnie przekazują wypełniony formularz do SARVI.

Wniosek do SARVI należy bezwzględnie złożyć w terminie od dwóch miesięcy do jednego roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym sąd orzekł obowiązek naprawienia szkody.

Czy mam prawo do odszkodowania od państwa?

Fundusz gwarancji dla ofiar aktów terrorystycznych i innych przestępstw (Fonds de garantie des victimes d'actes de terrorisme et d'autres infractions, FGTI) wypłaca kompensaty na rzecz ofiar aktów terrorystycznych zgodnie ze szczególną procedurą. Fundusz wypłaca również kompensaty na rzecz:

- ofiar zgwałceń, napaści na tle seksualnym, kradzieży, oszustw, sprzeniewierzenia środków finansowych, wymuszeń rozbójniczych lub uszkodzenia rzeczy;
- ofiar przestępstwa, które spowodowało trwałą lub całkowitą niezdolność do pracy;
- bliskich ofiar zabójstwa lub nieumyślnego spowodowania śmierci.

Aby uzyskać kompensatę od FGTI, ofiara spełniająca określone warunki musi złożyć wniosek bezpośrednio do Komisji ds. Kompensat dla Ofiar Przestępstw (commission d'indemnisation des victimes d'infraction, CIVI) sądu wielkiej instancji (*tribunal de grande instance*) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy lub siedzibę sądu orzekającego w sprawach karnych prowadzącego sprawę.

Wniosek do CIVI można złożyć w ciągu trzech lat od dnia popełnienia przestępstwa. Termin ten zostaje przedłużony o jeden rok, licząc od daty wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie karnej.

Jeżeli przestępstwo popełniono na terytorium Francji, kompensatę mogą otrzymać:

- osoby posiadające obywatelstwo francuskie;
- obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Jeżeli przestępstwo popełniono za granicą, kompensata przysługuje jedynie osobom posiadającym obywatelstwo francuskie.

1) W przypadku czynów powodujących ciężki uszczerbek na zdrowiu (*atteintes graves à la personne*):

Szkoda, którą poniosła ofiara i która wynika z czynów powodujących ciężki uszczerbek na zdrowiu, może zostać naprawiona w całości, jeżeli: czyn spowodował śmierć, okaleczenie bądź trwałe kalectwo lub całkowitą niezdolność do pracy przez okres co najmniej jednego miesiąca lub jeżeli czynnem jest zgwałcenie, akt przemocy, napaść na tle seksualnym lub handel ludźmi.

CIVI uwzględni świadczenia wypłacane przez organy zabezpieczenia społecznego, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, zakłady ubezpieczeń itd. Uszkodzenia odzieży lub rzeczy nie podlegają obowiązkowi kompensacyjnemu.

2) W przypadku czynów powodujących lekki uszczerbek na zdrowiu i szkód materialnych wynikających z kradzieży, oszustwa, sprzeniewierzenia środków finansowych, wymuszenia rozbójniczego lub uszkodzenia rzeczy:

Jeżeli ofiara doznała uszczerbku na zdrowiu, który spowodował całkowitą niezdolność do pracy przez okres krótszy niż jeden miesiąc, lub poniosła szkodę materialną wynikającą z jednego z siedmiu wskazanych występów, kompensata podlega ścisłym warunkom, a jej maksymalna kwota jest ograniczona.

Aby kwalifikować się do tego rodzaju kompensaty, ofiara musi spełnić następujące dodatkowe warunki:

- środki finansowe ofiary nie mogą przekraczać półtorakrotności ustalonego pułapu, który uprawnia do skorzystania z częściowej pomocy prawnej (po skorygowaniu o wydatki rodzinne);

– ofiara musi nie być w stanie uzyskać skutecznego i wystarczającego odszkodowania od zakładu ubezpieczeń, organu zabezpieczenia społecznego ani żadnego innego dłużnika;

– ofiara musi znajdować się w trudnej sytuacji materialnej lub emocjonalnej w związku z przestępstwem (wyłącznie w przypadku szkód materialnych).

Jeśli ofiara spełnia te warunki, może otrzymać kompensatę w maksymalnej wysokości 4 500 EUR.

Czy przysługuje mi odszkodowanie, jeżeli sprawca nie został skazany?

Jeżeli sprawca nie został skazany, ofiara może wytoczyć powództwo cywilne, wnosząc o naprawienie szkody do sądu orzekającego w sprawach cywilnych. Ofiara musi wykazać odpowiedzialność sprawcy za poniesioną szkodę.

Ponadto w związku z tym, że postępowanie przed CIVI jest prowadzone niezależnie od postępowania karnego, ofiara może złożyć wniosek do komisji ds. kompensat nawet w braku wyroku lub postanowienia sądu orzekającego w sprawach karnych oraz w przypadku uniewinnienia oskarżonego.

Czy mam prawo do uzyskania doraźnej płatności w czasie oczekiwania na orzeczenie w sprawie odszkodowania?

W toku postępowania przed CIVI ofiara może złożyć wniosek o zaliczkę na poczet kompensaty, jeżeli jej prawo do kompensaty nie zostało zakwestionowane, a wysokość szkody poniesionej przez ofiarę nie może zostać ustalona, ponieważ ofiara nie może obliczyć łącznej wysokości szkody lub ponieważ organy zabezpieczenia społecznego nie podały wysokości kwot podlegających zwrotowi. Jeżeli ofiara nie spełnia powyższych warunków, może mimo wszystko otrzymać zaliczkę według uznania przewodniczącego CIVI.

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 04/10/2018